

E 1017

A

TOLNA-BARANYA-SOMOGYI

ÁG. HIT. EV. EGYHÁZMEGYE

BONYHÁDI ALGYMNÁSIUMÁNAK

ÉRTESÍTŐJE

AZ

187⁸/₉-~~iki~~ TANÉVRŐL.

KÖZZÉ TESZI:

WIESNER BOLDIZSÁR

EZ IDEI IGAZGATÓ-TANÁR.

PÉCSETT, 1879.

JAISZ MIHÁLY NYOMDÁJÁBAN (MAJLÁTH-TÉR).

REV 85

REV 98

REV 2010

Tartalom:

- I. Jelentés az 187^{8/9}-iki isk. évről.
- II. Tanári személyzet.
- III. Kötelezett tantárgyak.
- IV. A tanulók névjegyzéke.
- V. Az algymnasium népességének átnézető kimutatása az
187^{8/9}-iki tanévben.
- VI. Ösztöndíjak.
- VII. Könyvtár.
- VIII. Szertárok.
- IX. Tápintézet.
- X. Adományok az építkezésre és isk. telek-befásításra.
- XI. Zárszó.

-E1017/1878/1879

I.

Jelentés az 187⁸/₉-iki iskolai évről.

Mielőtt a lefolyt isk. évben előfordult és intézetünk kül- és beléletére vonatkozó nevezetesebb eseményeket jelezném, említést kell tennem a főntartó egyházmegye múlt évi aug. hóban tartott gyűlésének egy az intézet jövőjére kiváló befolyásu határozatáról. Ugyanis a múlt 187⁷/₈ diki isk. év második felében egyik tanártársunk betegsége miatt tanári állásáról lemondani kényszerült. Tekintvén leköszönt tanártársunk 18 évi buzgó és sikeres működését, lehetetlen volt, hogy a főntartó egyházmegye erkölcsi köteletségének ne tudta volna, miszerint az állásáról lemondott hivatalnokának — ha még oly csekély összegű — nyugdíjat kellene biztosítani. Miután az esperesség anyagi helyzete ily nyugdíj biztosítását az isk. pénztár terhére nem engedte meg, — nehogy az egyházmegye hasonló esetben szegénységének sajnós érzete mellett nyugdíj nélkül legyen kénytelen elbocsátani hivatalnokát, elfogadta és határozattá emelte az isk. nagybizottmány azon indítványát, hogy tanári nyugdíj-intézet létesíttessék — az alapszabályok elkészítésével a tanári kart bizván meg. Miután megengedettett a tanári karnak, hogy minden tanuló után — ha csak nem nagyon szegény — a beírásnál 1 frtot szedhet, miután továbbá a „bonyhádi dalárda“ a helyben tartott egyházkerületi gyűlés alkalmával rendezett dal- és zeneestélyének fele jövedelmét, t. i. 84 frtot és 30 krt ugyane célra volt szives följánlani és végre a tanári kar is csekély fizetéséből 40 frtot — a mire ezután is évenként kötelezi magát — tett le ez alapra; a tanári nyugdíj-intézet egy év alatt 240 frtnyi összeget nyert alapul.

A múlt isk. évben megüritült rendes tanári állásra az isk. nagybizottmány múlt évi aug. hóban tartott ülésén pályázat útján Sebestyén Dávid urat választotta meg.

F. 187⁸/₉-diki isk. év a szeptember hó három első napján történt beiratások, fölvételi és javító vizsgálatok után 4-én Nagytiszteletű Schleining Károly esperes úr és más ünnepi vendégek jelenlétében nyitattott meg, a mely alkalommal esperes úr körünkbe érkezett uj tanártársunkat meleg szavak kíséretében a tanuló ifjuságnak bemutatni és a tanárok őszinte barátságába ajánlani sziveskedett. A rendes tanítás szept. 5 én vette kezdetét.

A téli félévi nyilvános vizsgák f. é. január hó 29. és 30 dik napján tartattak meg az egyházmegyei elnökön kívül számos szülők és a nevelés ügye iránt érdeklődő közönségnek jelenlétében.

Miután prot. tanuló ifjuságunknak nagy része a helybeli németnyelvű gyülekezet isteni-tiszteletében — mert nem bírja tökéletesen a nyelvet — szellemi épülése hiánya nélkül nem vehetne részt; a tanári kar az eddig szokásban volt három vasárnaponkénti magyar isteni-tiszteletet elégtelennek látván, elhatározta, hogy minden vasárnap délelőtt az első osztály termében magyar isteni-tisztelet tartassék.

A második félév folyamában néhai Zsedényi Ede nagyérdemű egyetemes felügyelőnk szomorú halála alkalmával a prot. tanuló ifjusággal gyászisteni tisztelet, — f. é. ápr. 24-én, mint Ő Felségeik a király és a királyné ezüst lakodalma napján az összes tanuló ifjusággal emlékünnepe tartatott.

A tanuló ifjuság szorgalmával és magaviseletével a tanári karnak megelégedését fejezhetem ki, habár eltagadni nem lehet, hogy fordultak elő szomorító esetek, a hol a tanári karnak az erősebb sarkalás és a szigorubb rendreutasítás eszközeihez is kellett folyamodni. Egyébiránt ifjuságunk résztvevő, hazafias érzelmének egyik tanuságaként nem hallgathatom el, hogy a szegedi szerencsétlenség első hírére a maga körében önszántából gyűjtést rendezett, a melynek szerény eredménye 21 frt. o. é. volt.

Tanulóink egészségi állapota általán kedvező volt és makacsabb betegségi esetek nem fordultak elő. Ennek daczára azonban halálesettünk is volt ez évben (9 év alatt csak 1 volt), a mely Árky István I. oszt. tanulót ragadá ki az élők sorából. Nem mulaszthatom el az intézet nevében köszönetet mondani a helyben lakó orvos uraknak, a kik beteg ifjainkat mindenkor szives előzékenységgel gyógyították.

II. Tanári személyzet.

Tanár neve	Tantárgyai az egyes osztályokban	Heti óráinak száma	Jegyzet
Arndt János	Vallástan I. és II. oszt. együtt Magyarnyelvtan I., II., III. és IV. oszt. Földrajz I. és II. oszt. Történelem II. oszt.	21	A II. oszt. főnöke, értekezleti jegyző.
Marhauser Imre	Vallástan III. és IV. oszt. együtt. Latin I., II., III. és IV. oszt. Vegyten IV. oszt.	23	A III. oszt. főnöke, tápintézeti gondnok, iskolai pénztárnok, könyvtárnok
Sebestyén Dávid	Mennyiségtan I., II., III. és IV. oszt. Természettan III. és IV. oszt. Rajz és szépírás I., II., III. és IV. oszt.	24	Az I. oszt. főnöke, a physikai és ásványtani szertár őre.
Wiesner Boldizsár	Németnyelv I., II., III. és IV. oszt. Földrajz s történelem III. és IV. oszt. Természetrájz I. és II. oszt.	22	A IV. oszt. főnöke s ez idő szerint igazgató.
Martin György	Ének és torna I., II., III. és IV. oszt.	6	Ev. néptanító.

Jegyzet. A róm. kath tanulókat főtiszt. Bencze István plébános ur, a Móz. vallásuakat Breier Rudolf néptanító úr oktatták vallásukban.

III. Kötelezett tantárgyak.

Vallástan.

I-ső és II-ik oszt. együtt hetenkint 2 óra. Ó-szövetségi bibliai történetek. Biblia olvasás és magyarázás. Kézikönyv: Warga János „Bibliaisme, bibliai történetekkel és Palestina földrajzával 6-ik kiadás 1874.
III-ik és IV-ik oszt. együtt, het. 2 óra. Egyháztörténelem. K. k. Pálffy József: „Keresztyén anyaszentegyház története“ 5-ik kiadás 1870.

Magyarnyelvtan.

I-ső oszt. hetenkint 3 óra. Alaktan, egyszerű és bővített mondatok. Értelmes olvasás és az olvasottak előadása, — helyesírás és otthoni írásbeli gyakorlatok. K. k. Torkos László: „Magyar nyelvtan“ 4-dik kiadás 1875. Költemények emlékelése. K. k. Dlhányi Zsigmond: „Magyar olvasókönyv“ 3-ik kiadás 1872.
II-ik oszt. hetenkint 3 óra. Az alaktan ismétlése és főként az igetan. Egyszerű, összevont és összetett mondatok. Olvasmányok és ezeknek szó- és írásbeli előadása. Költemények emlékelése. K. k. mint föntebb.

- III-ik oszt. hetenként 3 óra. Az alaktan ismétlésével mondatban. K. k. mint fentebb. Elemző olvasás, írásbeli gyakorlatok, szavalás. K. k. Baráth Ferencz „Magyar olvasókönyv“ I. r. 1873.
- IV-ik oszt. hetenként 3 óra. Közéleti fogalmazványok. K. k. Baráth Ferencz „Magyar tan- és olvasókönyv“ II. r. 1872. Verstan, otthoni dolgozatok, szavalás.

Latin nyelvtan.

- I-ső oszt. hetenként 5 óra. A tárgynevek ejtegetése, végzet és jelentés szerinti neme, tulajdonságnevek ejtegetése és fokozása, számnevek, névmások ejtegetve, az előljárók ismertetése. Írásbeli gyakorlatok; — latin-magyar és magyar-latin fordítási gyakorlatok. K. k. Schulz-Kiss „Latin nyelvtan“ 4-ik kiadás 1875 és „Latin gyakorlókönyv“ 4-dik kiadás. 1875.
- II-ik oszt. hetenként 5 óra. A rendes és rendbogyó igék hajlítása, az igehatározók származtatása, megfelelő latin-magyar és magyar-latin mondatok fordítása és elemzése. Írásbeli gyakorlatok. K. k. mint az első osztályban.
- III-ik oszt. hetenként 5 óra. Syntaxisból: a mondat kellékei, casustan, adjectivumok, névmások és praepositíók használata, megfelelő gyakorlatokkal. K. k. mint az I-ső osztályban. Cornelius Neposból: Miltiades, Themistokles, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasylbulus, Conon Dion életrajza fordítva, elemelve s az első emlékelve. K. k. Cornelius de Vass, 5-dik kiadás. 1874. Tirociniumból: az első rész egészen és 38 mese. K. k. Siebelis-Szamosi: „Tirocinium poeticum“ 2-dik kiadás. 1874. Írásbeli feladványul: mondatok szerkesztése és könnyebb elbeszélések latinra fordítása.
- IV-ik oszt. hetenként 5 óra. Az igeidők, módok, conjunctiok és adverbiumok használata, nyelvtani szabálytalanságok, alakzatok, metrica, pénz- és időszámítás, megfelelő gyakorlatokkal. Írásbeli otthoni dolgozatok. K. k. mint fentebb. Cornelius Nepostól: Iphicrates, Timotheus, Datames, Epaminondas, Pelopidas, Agesilaus, Eumenes, Phocion, Timoleon, De regibus, Hamilkar, Hannibal, Cato életrajza fordítva és elemelve, két életrajz emlékelve. K. k. mint fentebb. Tirociniumból: 28 olvasmány fordítva, prózába áttéve és egy része emlékelve. K. k. mint fentebb.

Német nyelvtan.

- I-ső oszt. hetenként 2 óra. A tárgy- és tulajdonságnevek ejtegetése, ez utóbbiak fokozása, számnevek és névmások. Fordítási gyakorlatok és ezekkel összekötve az egyszerű mondat részeinek és ezek elhelyezésének ismertetése. Otthoni dolgozatok. K. k. Ballagi Károly „Német nyelvtan“ 10-ik kiadás. 1877.
- II-ik oszt. hetenként 2 óra. Az igék és határozók. Fordítási gyakorlatok és ezekkel összekötve az összetett mondat, a fő- és mellékmondat szóhelyezése. Kisebb költemények fordítása és emlékelése. Otthoni dolgozatok. K. k. nyelvtan, mint fentebb, olvasókönyv: Ballagi Károly „Német olvasókönyv“ 5-ik kiadás. 1873.
- III-ik oszt. hetenként 2 óra. Az alaktan ismétlésével mondatnani főszabályok a szóhelyezés és szóvonzatra nézve. Német és magyar olvasmányok fordítása s alaktani és mondatnani elemzése. Otthoni dolgozatok. Költemények emlékelése. K. k. mint fentebb. A magyar olvasmányok Baráth Ferencz olvasókönyvéből vétettek.
- IV-ik oszt. hetenként 2 óra. Mondattan befejezése. Német és magyar olvasmányok fordítása és főként mondatnani elemzése. Otthoni dolgozatok. Költemények emlékelése. K. k. mint fentebb.

Földrajz és történelem.

- I-ső oszt. hetenként 3 óra. A mértani és természettani földrajz elemei. A magyar korona tartományai. K. k. Batizfalvy István „A földrajz elemei“ 9-ik kiadás.
- II-ik oszt. hetenként 4 óra. Földrajzból: Európa politikai földrajza. K. k. mint fentebb. Történelemből: az ó-kor főbb eseményei a népvándorlásig. K. k. Ladányi Gedeon „Világtörténet“ 3-ik kiadás. 1873.
- III-ik oszt. hetenként 4 óra. A közép- és újkor főbb eseményei földrajzi kísérettel. K. k. mint fentebb.
- IV-ik oszt. hetenként 4 óra. Magyarország földrajza és történelme. K. k. Horváth Mihály „A magyarok története“ 9-dik kiadás.

Mennyiségtan.

- I-ső oszt. hetenként 4 óra. Számтанból: tizedes rendszer, a négy művelet egész —, tizedestört — és közönséges törtszámokkal. K. k. Močnik-Szabóky „Számтан“ 9-ik kiadás. 1876. Mértánból: pontok, vonalak, szögek, háromszögidomok, a háromszögek összeillősége. K. k. Močnik Szabóky „Nézlettan“ 12-ik kiadás 1875.
- II-dik oszt. hetenként 4 óra. Számтанból: egyszerű viszonyok és arányok, egyszerű hármasszabály, százalékszámítás száztól, százra, százból, alkuszdíj, megbízási díj számítása; a discont, rabatt és váltók számítása, olaszgyakorlat, mértékisme. Mértánból: négy- és több szögek, az idomok kerítése és terület nagysága. Pythagorasi tétel, az idomok átváltoztatása, osztása, hasonlósága. K. k. mint föntebb.
- III-dik oszt. hetenként 3 óra. Számтанból: ellentett mennyiségekkel és általános számokkal a négyművelet, hatványozás, gyökvonás, permutatio, combinatio. K. k. Močnik-Szabóky „Számтан“ 6-ik kiadás. 1846. Mértánból: a körről, a körbe és kör köré irt idomok, kerület, körterület, körszelet és körmetszet kiszámítása. Különféle görbe vonalu idomok. K. k. Močnik-Szabóky „Nézlettan“ 7-dik kiadás 1876.
- IV-dik oszt. hetenként 3 óra. Számтанból: egyszerű viszonyok, arányok és hármasszabály ismétlésével az összetett viszonyok, arányok és hármasszabály, az összetett százalék-, határidő-, vegyítés-, társaságszabály- és kamatos kamatszámítás, egyenletek. Mértánból: a köbmértan, a koczka, hasáb, henger, gúla, kúp, csonka gúla és csonka kúp, a szabályos testek, a gömb és a szabálytalan testek köbtartalmának kiszámítása. K. k. mint föntebb.

Térészettudomány.

- I-ső oszt. hetenként 3 óra. Emlősök, rovarok. K. k. Dorner József „Állattan“ I. és III. r. 2-ik kiadás. 1874.
- II-dik oszt. hetenként 3 óra. Madarak, hüllők, békányok és halak. K. k. Dorner József „Állattan“ II-dik rész 2-ik kiadás. 1874. Növénytan. K. k. Dorner József „Növénytan“ 2-ik kiadás. 1874.
- III-dik oszt. hetenként 3 óra. Ásványtan. K. k. Dorner József „Ásványtan“ 2-dik kiadás. 1876. Természettanból: általános és különös tulajdonok, a víz, mint a legfontosabb folyadék. K. k. Schubert.
- IV-ik oszt. hetenként 3 óra. Légnemű testek, hang és hőről, a világosság tüneményei, delezesség és villanyosság. K. k. mint föntebb. Vegytan, kísérletekkel, het. 1 óra. K. k. Dékány Rafael: „Elemi vegytan“ 2-dik kiadás. 1872.

Rajz és szépirás.

- I-ső és II-ik oszt. együtt het. 2 óra. Táblára való rajzolás után: a vonalak osztása, az osztási pontok egyenesek által való összekötése, ezen alapon különféle idomok combinatiója. Szabályos három-, négy-, szögek, a csillagidom, a kör, a szabályos ötszög, a sok szögek a körben és kör körül, az idealis falevél, különféle falevelek, ellypsis, különféle csavar vonalak, a joniai csiga vonal rajzolása és gyakorlatul egyszerű diszitmények. Folyó és műirási gyakorlatok.
- III-dik és IV-dik oszt. het. 2 óra. Az alsó két osztályban rajzolt elemek rövid ismétlésével különféle ipari, építészeti és egyéb sík diszitések rajzolása, — a távlati rajzolás elemei, az árnyékolás, szinezés, a színek használati módja és összetétele. Növények, állatok rajzolása. Az emberi arc, fél és egész emberi alak. — Folyó és műirási gyakorlatok.

Ének.

- I-ső, II-ik, III-ik és IV-ik oszt. együtt het. 2 óra. Egy szólamra és négy szólamra több egyházi és világi dal.

Tornászat.

- I-ső, II-ik, III-ik és IV-ik oszt. két csoportban hetenként 4 óra. Szabad, rend- és szergyakorlatok.

Gyorsirás és melléktantárgy.

A gyorsirást Markovits rendszere szerint, mint melléktantárgyat két IV. oszt. tanulónak u. m. Lengyel Ferencz és Hujdits Károlynak segítségével Marhauser Imre tanár úr és okleveles gyorsiró tanította. A tanításban 36 ifju vett részt oly sikerrel, hogy a tanár úr közvetlen vezetése alatt állók — két tanfolyamot végig haladtak — legnagyobb része egész kényelemmel jegyezte után az előadást.

IV.

A tanulók névjegyzéke.

I-ső osztály.

1. Adler Géza, Móz. v. Villány, Baranyam.
2. Arany Károly. h. h. Lápató, Tolnam.
3. Arndt Ádám, róm. k. Bonyhád.
4. Becht Károly, ág. h. „
5. Becker József, ág. h. Paks.
6. Berger Jakab, Móz. v. Bonyhád.
7. Csanády Sándor, h. h. Nagy-Csány, Baranyam.
8. Dömötör József, h. h. Dunaszentgyörgy, Tolnam.
9. Eirig György, ág. h. Kölesd, Tolnam.
10. Engel Pál, Móz. v. Bonyhád.
11. Erdős Lajos, h. h. Uszód, Pestm.
12. Filler Mihály, róm. k. Hidas, Baranyam.
13. Fritsch Sándor, ág. h. Bonyhád.
14. Herger János, róm. k. Nagy-Mányok, Tolnam.
15. Hütter Nándor, ág. h. Paks, Tolnam.
16. Kauffeld János, ág. h. Bikal, Baranyam.
17. Kerbolt István, róm. k. Regöl Tolnam.
18. Kertész László, róm. k. Német-Dalmand, Tolnam.
19. Kovácsi Gyula, h. h. Lápató Tolnam.
20. Magda Pál, róm. k. Sásd, Baranyam.
21. Magdich György, róm. k. Mohács Baranyam.
22. Mautner József, Móz. v. Bonyhád, ismétlő.
23. Müller Frigyes, Móz. v. Bonyhád.
24. Neufeld Sándor, Móz. v. Büsü, Somogym.
25. Pámer Pál, ág. h. Györköny, Tolnam.
26. Papp Dániel, gör. kath. Bonyhád.
27. Petrich Elemér, ág. h. Paks, Tolnam.
28. Pintér Sándor, h. h. Nagy-Peterd, Baranyam.

29. Prehauser László, ág. h. Bikács, Tolnam.
30. Rausch János, ág. h. Bonyhád, ismétlő.
31. Reich Sándor, Móz. v. Bonyhád.
32. Rosenfeld Miksa, Móz. v. Bonyhád.
33. Rosenleld Sándor, Móz. v. Bonyhád.
34. Röder Károly, ág. h. Bulkesz, Bács-Bodrogm.
35. Rűck Sándor, ág. h. Nagy-Mányok, Tolnam.
36. Schád Vilmos, ág. h. Sárszentlőrincz, Tolnam.
37. Scherer Agoston, ág. h. Szegzárd, Tolnam.
38. Simontsits Elemér, róm. k. Bonyhád, ismétlő.
39. Straicher Sándor, róm. k. Bonyhád.
40. Süss Benő, Móz. v. Hőgyész, Tolnam.
41. Taub Mór, Móz. v. Bonyhád.
42. Tauffert Sándor, róm. k. Kölesd, Tolnam.
43. Wágner József, róm. k. Bonyhád.
44. Wickert Károly, ág. h. Alsó-Nána, Tolnam. ism.

Évközben kimaradt:

45. Árky István, h. h. Nagy-Dorog, Tolnam. megh.
46. Feig Péter, ág. h. Muesfa, Tolnam.
47. Francsics Pál, róm. k. Dombóvár, Tolnam.
48. Katzenbach István, ág. h. Szegzárd, Tolnam.
49. Marhauser János, ág. h. Börzsöny, Tolnam.
50. Tobak Aurél, h. h. Kaposvár, Somogym.

Hallgatóul beiratott évközben:

51. Gubicza József, róm. k. Báltaszék, Tolnam.
52. Reinwald Henrik, ág. h. Bonyhád.

II-dik osztály.

1. Becht Béla, ág. h. Bonnya, Somogym.
2. Beck Endre, ág. h. Kis-Harta, Pestm.
3. Becker József, ág. h. Bonyhád.
4. Bergel Mózes, Móz. v. Bonyhád.
5. Bischof Gyula, ág. h. Kéty, Tolnam.
6. Bruckmann János, róm. k. Hant, Tolnam.
7. Busbach István, ág. h. Némedi, Tolnam.
8. Büchler József, Móz. v. Bonyhád, ismétlő.
9. Czanggl Károly. róm. k. Mágocs, Baranyam.
10. Dobrovcszky Gyula, ág. h. Uzd, Tolnam.
11. Écsy Pál, h. h. Hatvan, Baranyam.
12. Fehérvári István, róm. k. Bonyhád.
13. Fiedler Imre, róm. k. Kis-Vejke, Tolnam.
14. Frank János, ág. h. Szárazd, Tolnam.

15. Fritsch Viktor, ág. h. Bonyhád.
16. Gronwald József, ág. h. Rác-Kozár, Baranyam.
17. Hagymásy Lajos, h. h. Dunaszentgyörgy, Tolnam.
18. Hajpál István, h. h. Paks, Tolnam.
19. Herger József, róm. k. Bonyhád.
20. Horváth Ferencz, róm. k. Kakasd, Tolnam.
21. Ihrig Pál, ág. h. Bakóca, Baranyam.
22. Ihrig Vilmos, ág. h. Bakóca, Baranyam.
23. Ihrig Vilmos. ág. h. Báltaszék, Tolnam.
24. Kröszl Sándor, róm. k. Mohács, Baranyam.
25. Kuppi Antal, róm. k. Bonyhád.
26. Matolcsi József, h. h. Alsó-Segesd, Somogym.
27. Müller József, róm. k. Bonyhád.
28. Nitschinger Fülöp, ág. h. Tarrós, Somogym.

29. Novotny Ferencz, róm. k. Bonyhád.
30. Posch Dezső, ág. h. Báttaszék, Tolnam.
31. Ros György, ág. h. Kéty, Tolnam.
32. Schall Kálmán, ág. h. Váralja, Tolnam.
33. Schissler Károly, ág. h. Bonyhád.
34. Schmitz Géza, Móz. v. Kéty, Tolnam.
35. Schmitz Simon, Móz. v. Kéty, Tolnam.
36. Stoffler János, róm. k. Szászvár, Baranyam.

37. Strack József, ág. h. Bonyhád.
38. Sauerwein Jakab, ág. h. Rác-Kozár, Baranyam.
39. Tegzes József, h. h. Bonyhád.
40. Traiber János, róm. k. Bonyhád, ismétlő.

Magántanuló:

41. Lust Sándor, Móz. v. Báttaszék, Tolnam.

III-dik osztály.

1. Árvay Antal, róm. k. Tevel, Tolnam.
2. Becht Rezső, ág. h. Bonyhád.
3. Biegel Bálint, róm. k. Bonyhád, ism.
4. Csúzi Sándor, h. h. Aszaló, Somogym.
5. Deutsch Gyula, Móz. v. Bonyhád.
6. Feldmann Gyula, Móz. v. Bonyhád.
7. Frank Károly, ág. h. Szárazd, Tolnam.
8. Friedenthal Zsigmond, Móz. v. Báttaszék.
9. Haffner Vilmos, ág. h. Bonyhád.
10. Hergert Alajos, róm. k. Szászvár, Baranyam.
11. Hof Henrik, ág. h. Bonyhád.
12. Lágler László, ág. h. Kölesd, Tolnam.
13. Mátzon Kálmán, róm. k. Decs, Tolnam.

14. Maurer Frigyes, róm. k. Tevel, Tolnam.
15. Mühl János, ág. h. Mekényes, Baranyam.
16. Müller Sándor, h. h. Hidas, Baranyam.
17. Nagy Pál, h. h. Magyar-Egres, Somogym.
18. Nunkovits Ferencz, róm. k. Bonyhád.
19. Popelka Pál, ág. h. Tordas, Fehérm.
20. Takács László, róm. k. Dombóvár, Tolnam.
21. Radocza Vince, róm. k. Váralja, „

Évközben kimaradt:

22. Becker Jenő, ág. h. Somodor, Somogym.
23. Buday István, h. h. Czece, Fehérm.
24. Németh Lajos, róm. k. Szegzárd, Tolnam.

IV-dik osztály.

1. Angyal Dániel, r. k. Szegzárd, Tolnam. ismétlő.
2. Bradák Sándor, ág. h. Tordas, Fehérm.
3. Ferenczy Sándor, h. h. Dunaszentgyörgy, Tolnam.
4. Goldstein Sándor, Móz. v. Fadd, „
5. Gőbölös József, róm. k. Börzsöny, „
6. Göth Ferencz, róm. k. Bonyhád.
7. Huckstedt Fülöp, ág. h. „
8. Hujdits Károly, róm. k. Szegzárd, Tolnam.
9. Kiesz Ferencz, róm. k. Bonyhád.
10. Kiss Gyula, h. h. Budapest.

11. Kring Gyula, ág. h. Kéty, Tolnam.
12. Lengyel Ferencz, róm. k. Bonyhád.
13. Marosy Béla, h. h. Kölesd, Tolnam.
14. Mautner Henrik, Móz. v. Bonyhád.
15. Mautner Ignác, Móz. v. Kéty, Tolnam.
16. Till Márton, róm. k. Bonyhád.
17. Sörös József, h. h. Búsü, Somogym.
18. Stann Viktor, róm. k. Szegzárd, Tolnam.
19. Stein György, ág. h. Kéty, Tolnam.
20. Tóth Lajos, h. h. Dunaszentgyörgy, Tolnam.

V.

Az algymnasium népességének átnézető kimutatása az 187⁸/₉-diki isk. évben.

Osztály	Az 187 ⁸ / ₉ -diki isk. év elején beiratott	Ezck közt ismétlő	Magántanuló	Évközben elmaradt	Év végén jelen volt	Vallásra nézve				Anyanyelvre nézve	
						ág. h. ev.	h. h. ev.	róm. k.	Möz. v.	magyar	német
I.	52	4	—	6	46	19	8	14	11	38	14
II.	41	2	1	—	41	19	5	12	5	36	5
III.	24	—	—	3	21	8	4	9	3	22	2
IV.	20	1	—	—	20	4	5	8	3	20	—
Összesen . .	137	7	1	9	128	50	22	43	22	116	21

VI.

Ösztöndíjak.

A mult isk. évben a gyorsíró kör által kitzított és a nyilvános vizsga alkalmával átadott egy-egy ezüst frtnyi szorgalom-díjat Haffner Lajos és Laub Sándor IV-dik oszt., továbbá Lengyel Ferenc és Hujdits Károly III-dik oszt. és Müller János II-dik oszt. tanuló nyerte el.

Folyó isk. évre nevezett kör 8 ezüst forintot tizított ki és ítelt oda azon tanulóknak, a kik a gyorsírásban a legnagyobb előmenetelt tették. E szorgalomdíjat a következő tanulók nyerték el: Lengyel Ferenc és Hujdits Károly IV. oszt. tanulók 2—2 ezüst frtot, Becht Rezső, Maurer Frigyes, Hof Henrik és Frank Károly III. oszt. tanulók 1—1 ezüst frtot

A mult isk. évben a vizsga alkalmával egy magát megneveztetni nem akaró ev. lelkész úr 10 frtot o. é. adottját az igazgatóságnak, hogy ez összeg egy szegény, jóviseletű és szorgalmas tanulóknak adassék ösztöndíjjul. Ez ösztöndíjat Becht Rezső, II-ik oszt. tanuló nyerte el. A nemesszivü adományozónak az intézet nevében hálás köszönetet mondani szives kötelességemnek ismerem.

Intézetünk iránt mindinkább terjedő érdekelttség egy tanúsága gyanánt kedves kötelességemnek tartom az intézet hálás köszönetnyilvánítása mellett fölemlíteni, hogy T. Angyal Ferenc, Lengyel Zsigmond és Sebestyén Imre urak ez idén is a tanulótság buzdítására 5—5 ezüst frtnyi jutalom-díjat voltak szivesek az igazgatóságnak átadni. E három rendbeli jutalmat Goldstein Sánd., Sörös József IV-dik oszt. és Haffner Vilmos III-dik oszt. taunuló nyerte el.

Ugyancsak az intézet hálás köszönetét nyilvánitom Tiszt. Kring Miklós, ev. lelkész úrnak. ki 1 ezüst frtot volt szives az igazgatósághoz küldeni, hogy ez buzdításul azon IV-dik oszt. tanulóknak adassék, ki magyar dolgozataiban legtöbb szorgalmat és tehetséget fejtett ki. E jutalom-díjat Tóth Lajos IV. oszt. tanuló nyerte el.

A Balogh Imre 3—3 frtnyi ösztöndíjban részesült: Scherer Ágoston és Schád Vilmos I-ső oszt. tanuló.

A gróf Styrum Limburg által tolnamegyei szegény nemes sztlők tanuló gyermekei segélyezésére

Jegyzet: Főtiszt. Bencze István úr utólagosan beküldött ösztöndíjra egy 10 frankos aranyat és egy két tallérost, melyet a tanári kar Lengyel Ferenc és Stein János IV-dik oszt. tanulóknak ítét oda.

alapított ösztöndíjban Angyal Ferencz IV. oszt. 100 frttal, Tóth Lajos IV. oszt. 80 frttal és Hagymásy Lajos II-dik oszt. tanuló 80 frttal részesült.

VII. Könyvtár.

Vétel utján könyvtárunk a következő folyóiratokkal szaporodott: Természettudományi közlöny, Nyelvőr, Országos közélettanodai tanáregylet közlönye, Prot. egyház- és iskolai lap, Magyar tanítgy. Csere utján az országnak majdnem valamennyi tanodájától isk. értesítők.

Ajándékozás utján a könyvtár a következő művekkel szaporodott: Tiszt. Galle Elek urtól: a vasárnapi ujsá nak mult évben ajándékozott teljes évfolyamaihoz az 1877-ik évfolyamot. A Franklin könyvkiadó társulattól: Qu. Horatius Flaccus satyrái Elischer Józseftől, Német gyakorló könyv Márgai Károlytól, — Deutsches Lesebuch Jónás Jánostól, — Keresztyén hit- és erkölestan Német Károlytól, — Világtörténet, Mangoldtól; az Eggenberger-féle könyvkereskedéstől: Magyar olvasókönyv Baráth F.-tól, — Rendszeres magyar nyelvtan, Simonyi Zsigmondtól; Dr. Láng Frigyes isk. felügyelő úrtól: Petőfi összes költeményei és a magyar nyelv nagy szótára. Az országos statisztikai hivatalból: Az 1870-diki népszámlálás eredménye, — Hiv. statisztikai közlemények, — Honismertető; egy ismeretlenről: 21 darab igen heceses mű a 16. század elejéről és közepéről (czim hely szükke miatt nem közöltetik); Lampel Róberttől: Term. földrajz Xantus Jánostól.

Az adományokért hálás köszönetet mond az igazgatóság.

Az ifjusági könyvtár vétel utján (38 frt) 35 művel szaporodott. Ajándékoztak: Müller Frigyes I. oszt., Traiber János II. oszt., Hujdits Károly és Tóth Lajos IV. oszt. tanulók. Jelenleg e könyvtár 316 kötetből áll. Jövőre e könyvtár gyarapítására befolyó pénznek egy része tőkésítettetni, egy része nagyobb összegre összegyűjtetni határozatott, hogy ez utóbbi módon nagyobb értékű művek egyszerre legyenek megszerezhetőek. E könyvtár javára ajándékozott Müller Lipót úr 1 frtot o. é. és Mátzon Ede úr 30 krt. o. é.

VIII Szertárak.

A természetrajzi gyűjtemény gyarapításához járult: Prehauser János ev. tanító úr 34 drb. selmeci ásványnyal.

A chemiai szertár gyarapítására, részben kísérletek költségének fedezésére a IV. oszt. tanulói 15 frt 13 krt gyűjtöttek.

A physikai szertár számára egy Bunsen-féle 6 elemből álló telep szereztetett. — E szertár gyarapítására adományozott az esperességi gyámolda 8 frtot o. é. és Pózner József úr az ifjusági örömnapp alkalomával 2 frtot, Arndt János tanár úr 5 frtot.

Régi pénzeket ajándékoztak: T. Plesz József úr 5 drb török pénzt, — Bonyhád Géza úr 1 drb francia és Rűck Alajos úr 1 drb római pénzt.

A rajzolás tanításához szükséges eszközök közül — kiegészítésül az előbbiekhez — szereztetett: Herdtle-féle rajzminták 48 drb kezdők számára I—II. rész, Taubinger-féle rajzminták — elemi diszitések 12 füzetben, diszitések 12 füzetben, virágok 12 füzetben, — rajzolási sodronyminták, a szabályos testek és a szabálytalanokból a főbbek és nevezetesebb sajátsággal bírók.

IX. Tápintézet.

(A gondnok saját jelentése.)

A tápintézetbe az algymnasiumnak bármily hitfelekezetű tanulója vétetik föl és nyer élelmezést, még pedig naponként 50 dekagr. házi kenyeret, 25 dkgr. húst és ebédre, valamint vacsorára elegendő mennyiségű főtt ételt. Az első félévben 40, a másodikban 36 tanuló nyert élelmezést.

Valamint más évben, úgy ez idén is kedves kötelességemnek tartom, számat adni azon adományokról, a melyek részint egyes jóttevőktől, részint gyülekezetektől — előjáróik útján — befolytak:

A helybeli takarékpénztártól 40 frt., Tek. Petrich Ferencz úrtól 13 frt., Tiszt. Nagy Sándor ev. lelkész úrtól 1 frt., Tiszt. Ermel Gyula ev. lelkész úr Apáthiból 1 frt., 3 nyole. rozs, 1 nyole. bab, — Petter Ágost tanító úrtól 1 nyolez. rozs, 1 nyolez. lenese, — Soos István kir. végrehajtó úrtól 1 frt., neje Gózonny Julianna részéről 1 frt., — Kaphinger Kristóf főerdész úrtól 50 kr., neje Fützy Mária részéről $\frac{1}{2}$ nyolez. bab, 1 klgr. dara, — az apáthi gyülekezet hiveitől: $2\frac{1}{2}$ nyolez. bab, 2 nyolez. borsó, 2 nyolez. burgonya, 1 nyolez. lenese, 5 klgr. liszt; — Főtiszt. ifj. Bence István helybeli plébános úrtól: 146 klgr. kétszeres, 128 klgr. burgonya s két met. hasábfá; — Tiszt. Kring Miklós lelkész úr gyűjtése Döröskén: Schmidt Károly tanító úrtól 50 kr., Wenzel János 1 ft, Koch Ádám 50 kr., Weil Imre 50 kr., Kraft Fülöp 30 kr., Schlitt Imre 50 kr., Koller János 20 kr., Grünwald András 20 kr., Köniq Imre 5 kr., Taubert Imre 10 kr., Märzlutt János 10 kr., Taubert István 13 kr., Schenk Henrik 10 kr., Semmelroth Károly 1 db huszas, összesen 4 ft 18 kr., melyet a lelkész úr 5 frtra egészített ki; — Traiber A. V. úr egy hordó savanyított répát; — Nagytiszt. Schleinig Károly esp. úr 4 frt; — az alsó-nánai gyülekezettől: 2 nyolez. burgonya, $1\frac{1}{2}$ nyolez. bab, 1 nyolez. borsó és lenese, 1 nyolez. rozs, Purl Adolf tanító úrtól $1\frac{1}{2}$ nyolez. bab; — a bonyhádi ág. h. ev. gyülekezet gyűjtése: Schissler Dániel 20 kr., Schuchmann Ádám 10 kr., Neumann János 20 kr., Schád János orvos úr 50 kr. Dr. Pót Radó úr 1 frt, özv. Beckerné 15 kr., Stenker Katalin 10 kr., Schaub János 10 kr., Novotny Károly úr 1 ft, Feig Keresztély 20 kr., Fritsch Sándor úr 50 kr., Kirchknopf Ágost ügyvéd úr 1 ft, Tiszt. Prinner Teréz 2 frt összesen 10 ft 5 kr., természetnyekben: $1\frac{1}{2}$ zsák burgonya, $\frac{1}{2}$ zsák bab, $\frac{1}{2}$ zsák liszt, 122 tojás, $3\frac{1}{2}$ klgr. füstölthús; — a gyűjtésen kívül adakoztak helyben: Huckstedt Fülöpné 3 meszely zsirt, Pap Áron mérnök úr két kána ecetet, Liebelt Ferenczné 5 mesz. zsirt, 1 zsák burgonyát, Muttnyánszky Alajos úr 1 zsák burgonyát, Beck József úr 1 mázs. kenyérlisztet, 2 zsák burgonyát, 6 iteze zsirt, Réder János úr 13 iteze fehérlist, Pfeifer Jakab úr 25 font fehérlist, Nunkovits Gyula úr $1\frac{1}{2}$ zsák kenyérliszt, 1 zsák burgonyát, $\frac{1}{2}$ zsák zöldséget és 7 iteze babot; Birkenstok János úr 1 zsák burgonya, Kauffelt Márton úr 1 zsák burgonyát; Tiszt. Guggenberger János r. kozári ev. lelkész úrtól 1 kosár ugorka; Tiszt. Szutter Károly bikácsi ev. lelkész úrtól: 1 nyolez. bab, a bikácsi gyülekezet 1 mérő bab, Prehauser Károly tanító úr 1 nyolez. bab, Pámer János úr 1 nyolez. bab, 1 kosár hagyma. Nagyt. Ritter István ev. lelkész úrtól — gyűjtése a gyülekezetben — Gyöngön: Brepp Mihály 40 kr., Haffner István ügyvéd úr 1 ft 63 kr., Dr. Grosch Pál úr 50 kr. Pesthy Elek szolgabíró úr 60 kr., Ritter István úr 67 kr., összesen 3 ft 80 kr. T. Bergmann Lajos 6 nyolez. rozsot.

Az ifjúságot megvendégelte: Főtiszt. ifj. Bence István úr és Marhauser Emma úrnő.

Fogadják a nemesszivű adakozók hálás köszönetemet. Főként nem mulaszthatom el legőszintébb elismerésemet nyilvánítani azon lelkész uraknak, a kik gyülekezetük hivei közt könyöradományok gyűjtését kérő és hivatalukhoz őszszel küldetni szokott fölhívásomat — évenként megújított kérésemet nem tekintván terhelő kéregetésnek — félre nem vetik, hanem buzdító példával előljárván, hiveik közt gyűjtést rendeznek és ily módon is a prot. tanintézetek lételevelével oly szorosan összefüggő tápintézetek nagy fontosságát hiveik köz-tudatában ápolni iparkodnak. Egyébiránt tanintézetünket jövőre is minden tanügybarát szíves figyelmébe ajánlom.

Marhauser Imre, tápintézeti gondnok.

X.

Adományok az építkezésre és isk. telek befásítására.

Tek. Nádosy Kálmán úr az isk. építkezés költségeinek fedezésére ujabban is 50 frtot kegyeskedett adományozni. A dunántúli ág. h. ev. egyházkerület a dispensationalis pénzekből 65 frtot szavazott meg építkezési czélokra.

Rück Alajos úr ez idén is 5 met. mázsa meszet volt szíves ajándékozni.

Réder János bíró úr 40 db akác és szederfát, Nagyt. Schleinig Károly úr orgona bokrozatot volt szíves az isk. telekbefásításra ajándékozni. Az isk. telek befásítása most már be van végezve és ha az idő kedvez, egynehány év múlva iskolánk a helyben annyira nélkülözött, árnyas szabadhelyet nyujthat — főként az őszi és nyári hónapokon át — az ifjúságnak.

XI.
Zárszó.

A második félévi nyilvános vizsga június hó 24 és 25-én tartatik meg.

A jövő 18⁷⁹/₈₀ isk. év szept. hó 1-én veszi kezdetét — a hónap 3 első napja beírásokra és délelőtti órákban pót-, illetőleg javító vizsgálatokra fordítván.

Minden tanodai járandóság fele részben a beiratásnál lefizetendő.

Az igazgató a koszt-, szállás-, és cserébe adókról jegyzéket készít s szívesen szolgál fölvilágosítással.

